

като си укротила гладътъ той истрѣбила вѣдните насѣкоми. Къртицата като рови подъ земята, трѣси храна, както и паакътъ, и съвѣмъ се не грижи за коренети на растениата; нѣ нейните остри зѣби упазватъ тѣа корене отъ чървети. И така ми видимъ, че животните съ това, што вършатъ иматъ цѣль, която съзнаватъ, и иматъ назначение, за която съвѣмъ не знаатъ.

Така и човѣкътъ, като достига своята собствена цѣль, заедно съ нея често изпълнава онова, която му е назначено да направи, съ тѣа само разлика, че животните, като гонетъ цѣльта си, не разбиратъ назначението си и го изпълнаватъ *неволю*, а човѣкътъ разбира назначението си и го изпълнава *свободно*. Така селанинътъ работи земята съ тѣа цѣль да исхрани и да облѣче себе си и челядта си; нѣ въ същото вѣме той разбира, че съ неговий трудъ и съ трудътъ на подобните му хранетъ се всички, и че неговий трудъ не е само нему полезенъ, нѣ и на ближний му.

Всякоий честенъ човѣкъ мъчи се да намѣри за себе си такъва дѣятелность, която да е полезна не само нему, нѣ и на всички люде. Замледѣлецътъ, хѣдожникътъ, търговецътъ, войникътъ, писателътъ, учителътъ, свещеникътъ хранетъ себе и челядта си съ трудътъ си; нѣ тѣа трудъ принася полза на всички люде.

Има оште и такъви *добри* люде, които отъ любовь камъ свои ти ближни жрѣтвovatъ своята собствена полза; има пакъ, напротивъ, и такъви лоши люде, които, за да достигнатъ, своята собствена цѣль жрѣтвovatъ доброто на другити; хранетъ се и се обогатяватъ, и не само, че не принасетъ никому полза, нѣ дору и нанасетъ вѣда на другити. Тѣа клетници живѣнатъ бесчестно. Има и такъви *бѣдни люде*, които немогатъ да работетъ нито за себе си, нито за общта полза; такъви са малки дѣца, които остановатъ бѣдни сирачета, немотни старци и баби, които не могатъ вече да работетъ, строшители (сакатити), слабоумни ти и лудити. Тѣа клетки люде иматъ право да се хранетъ съ трудътъ на здравити, на богатити и на силнити. Богъ ни дава здраве, сила, умъ и богатство не за насъ само *).

*) Да се направетъ упражнениа устни и писмени: да се намѣретъ нѣколко дѣйствиа съ цѣльта имъ: да се покаже назначението на много явления и дѣйствиа.